

Edinost in razklanost Cerkve/cerkva¹

Teze o ekumenizmu z rimokatoliškega stališča

UVOD

Teologija, ki se cilja ekumenskega gibanja še vedno zaveda tako, kot so ga v izjavi *Charta Oecumenica*² leta 2001 v večstranskem ekumenskem kontekstu kot samozavezujočo obveznost določila cerkvena vodstva, si prizadeva za "vidno edinost" Cerkve (med cerkvami). Takšna teologija, ki se ne želi sprijazniti z očitno razklanostjo cerkva, je danes postavljena pred številna kritična vprašanja. V širšem kontekstu izraženih stališč nekateri raziskujejo ozadje možnosti za uresničitev cilja, ki je "vidna edinost", in se pod vidikom nujnosti konkretnih nalog služenja zavzemajo za osredotočanje na dosegljivo sodelovanje cerkva, posebej na socialno-političnem področju ali na področju duhovnega in misijonarskega ekumenizma. Drugi imajo načelne pomisleke proti vsakemu razumevanju Cerkve, ki raznolikosti, do katerih je prišlo tudi z razkolom, ne obravnava kot bogastvo, ki ga je potrebno podpirati. Spet drugi imajo doslej prehojene poti pri iskanju cerkvene edinosti za nezadostne in predlagajo nove metodološke razmisleke, kot je na primer narativno-biografski pristop k izkušnjam v okviru cerkvenega razkola. Posamezni

razlagalci ekumenskega področja pa vztrajajo tudi pri predstavi o nepremostljivih temeljnih razlikah in dvomijo, da bi se lahko na področju skupnih možnosti na ravni delovanja, teološkega dialoga ali duhovnega spreobrnjenja posameznikov karkoli spremenilo.

Ekumenizem, ki živi na komunikativni ravni in želi dialoško rešiti spor z iskanjem racionalnih argumentov, danes nima lahke naloge. Položaj v 16. stoletju je bil namreč drugačen. V zgodnjih verskih pogovorih³ – v pogovorih predstavnikov različnih veroizpovedi o spornih vprašanjih – je obstajal namen, s katerim so kljub vsem oviram želeli na podlagi poglobljene teološke razprave najti skupna stališča. Zdelo se je, da so bila v augsburškem državnem zboru leta 1530 posvetovanja o *Confessio Augustana* (augsburška veroizpoved je bila veroizpoved luteranske strani) in o *Confutatio* (ki je bil odgovor staroverskih stanov na stališče reformatorjev) zelo obetavna in da bi takrat na institucionalni ravni še vedno lahko preprečili cerkveni razkol.⁴ Toda danes razumemo kompleksen zgodovinski položaj, ki ima svoje korenine že v obdobju pred reformacijo in ki se je zaostрил do te mere, da se je po 16. stoletju pojavilo večje število verskih skupnosti. Ali

bi lahko in ali bi morali ta proces preprečiti? Ali pa gre pri tem, da je prišlo do raznolikosti oblik krščanskega bivanja, ki so nastala v časovnem obdobju reformacije v 16. stoletju in o katerih danes skupaj razmišljamo, celo za Božji blagoslov?

Z ozirom na literaturo o temeljnih hermenevitičnih vprašanjih ekumenizma,⁵ nad katero ima človek komaj še pregled, se v tem predavanju omejujem na nekaj tez, s katerimi želim prebuditi razumevanje priložnosti za ekumensko zaupanje, ki presegajo razklanost krščanstva in ki želijo za cilj postaviti vidno edinost Cerkve. Teologi v zgodnjem obdobju reformacije so se čutili zavezane tej sveto-pisemsko utemeljeni želji. Tudi danes pa je pomembno, da preverimo pomembnost tega cilja v sedanjem ekumenskem dialogu.

TEZE

1. VPRAŠANJE O EDINOSTI IN RAZKLANOSTI CERKVE (CERKVA) NI IMELO IN NIMA ENAKO VIŠOKE BIOGRAFSKE POMEMBOSTI ZA VSE LJUDI.

Ekumensko gibanje mora upoštevati vse oblike srečevanja med kristjani različnih veroizpovedi, ki obstajajo po vsem svetu. Konkretni večinski in manjšinski odnosi se po različnih delih sveta zelo razlikujejo. O zgodovinskih ozadih, ki so od začetka krščanske misijonske dejavnosti, ki se razteza od prvega stoletja vse od sveto-pisemskega obdobja in skozi celotni minuli tisočletji, pripeljala do izredno kompleksnih situacij, se lahko primerno razpravlja le ob zavedanju vsakokratnih procesov v lokalnem prostoru. Kulturni spomin namreč preko stoletij zaznamuje doživetje resničnosti. Večine, ki določajo družbeno zavedanje, niso redko proti verski manjšini, ki se zaradi čutenja, da njihovo lastno bivanje dobiva premajhno spoštovanje, ne utrudijo pripovedovati svojih lastnih zgodovinskih začetkov in o kasnejših procesih. Pogosto pa so ti pogledi povezani s spomini na oblike nasilja, ki jih je večina izvajala nad manjšino. V Charta Oecumenica iz leta 2001 so se

evropske cerkve obvezale k temu, da "bodo ščitile pravice manjšin in da bodo pomagale pri razgradnji nesporazumov in predsodkov med večinskimi in manjšinskimi cerkvami v naših deželah."⁶

Pomembna in stalna motivacija za ekumensko delovanje je doživljanje, ki ga imajo zakonci in družine, ki iščejo pot, kako oblikovati krščansko življenje v družini, v kateri pripadajo različnim krščanskim skupnostim. Verjetnost, da se bo nekdo zaljubil v partnerja, ki pripada drugi krščanski veroizpovedi (ali drugi religiji), v vsakodnevem kontekstu raste z navzočnostjo množice ljudi, ki pripadajo drugi krščanski skupnosti, kot je lastna verska skupnost. V življenju družin, katere člani pripadajo različnim krščanskim skupnostim in ki želijo svoje krščansko življenje zavestno oblikovati, ljudje doživljajo kot normativne predvsem rimskokatoliške uradne cerkvene pogoje. Ne brez razloga povsod, posebno pa še v tistih škofijah, v katerih je veliko število družin, katere člani pripadajo različnim krščanskim veroizpovedim, veliko razmišljajo o vprašanju o evharistični gostoljubnosti, in to predvsem z vidika pastoralne skrbi za življenje v družinah s pripadniki različnih krščanskih veroizpovedi.

2. PRI TEMATIKI "EDINOSTI IN RAZKOLA" SE JE POTREBNO VEDNO OZIRATI TUDI NA PLURALNOST ZNOTRAJ POSAMEZNE VEROIZPOVEDI.

Po mojih opažanjih je v zadnjih časih potrebno pred vsemi temeljnimi ekumenskimi razmišljanji biti predvsem pozoren na dejstvo, da so številne krščanske veroizpovedi v svoji notranjosti, ob pogledu na lastno samorazumevanje kot skupnosti z versko identiteto, postavljene pred velik izziv. Prestati morajo hude preizkušnje. Na posameznih področjih je namreč pluralnost stališč znotraj posamezne veroizpovedi zelo velika. Zaveze v posameznih veroizpovedih se sklepajo glede na določena teološka stališča. Temam, ki pri tem predvsem povzročajo polemike, kot so

posamezna vprašanja s področja spolne etike in antropologije spolov, moramo prišteti še vprašanje pogojev za posvečeno službo. Obe tematiki pa sta medsebojno povezani. Tudi pri etični presoji spornih situacij na začetku in ob koncu človeškega življenja meja ne moremo vedno enačiti z mejami posameznih veroizpovedi. Odločitve, ki jih sprejememo v vesti, so nasprotno pogojene s številnimi vzgibi, pri čemer so v ospredju pogosto biografske izkušnje.

Pri vprašanjih spolne etike in antropologije spolov z lahkoto ugotovimo, da življenjske izkušnje ljudi v različnih življenjskih okoliščinah zaznamujejo religiozno sodbo. Zavest določata tako življenjska doživetja kot kulturna zaznamovanost. Na tem sloni opažanje, da se po vsem svetu sestavljajo koalicije, ki gredo preko mej posameznih veroizpovedi. Močnejša regionalizacija krščanskih verskih tradicij bi lahko računala s tem dejstvom in bi v vsakem življenjskem prostoru vodila k ekumenskemu sporazumevanju. Istočasno pa se zastavlja vprašanje, kako bi lahko prepoznane skupne lastnosti gojili na institucionalni ravni, jih praznovali ter o njih razmišljali, če pa sta razkol na institucionalni ravni in pogovor na duhovni ravni tako trdno določena, kar se na primer odraža tudi v oblikovanju liturgičnega oznanjevanja Božje besede ob nedeljah v medsebojno ločenih cerkvenih prostorih. Potrebno je, da pride do osebnega srečanja in do skupne razlage Svetega pisma, da bi tako našli spoznanja, ki bi vodila k zbliževanju med veroizpovedmi, ki živijo v isto zaznamovanem družbenem prostoru.

3. NICEJSKO-CARIGRAJSKA VEROIZPOVED IZ 4. STOLETJA, KI UŽIVA V CELOTNEM KRŠČANSKEM SVETU VISOKO SPOŠTOVANJE, POVEZUJE VPRAŠANJE EDINOSTI CERKVE Z VPRAŠANJEM O NJENI SVETOSTI, APOSTOLSTVU IN KATOLIŠTVU.

Cerkev Jezusa Kristusa je ena, sveta, katoliška in apostolska skupnost krščenih. Z besedami carigrajske veroizpovedi (381) vsi

kristjani skupaj izpovedujejo te štiri bistvene lastnosti Cerkve. Cerkev je ena zaradi svojega Božjega temelja; je sveta zaradi svojega prizadevanja za življenje, ki bi bilo skladno z Božjimi navodili; je katoliška zaradi svojega izvrševanja poslanstva na celem svetu, ki ga je hotel Bog; je apostolska, zaradi svojega pričevanja za resničnost velikonočne vere v to, da je Bog obudil Jezusa Kristusa od mrtvih. Upamo v občo spravo vseh bitij, ki je Božji dar obljubljen v sedanjem in prihodnjem – eshatološkem času.

Toda ekumensko gibanje krščanskih cerkva se ne spominja zgodovine sklicevanja na štiri značilnosti resnične Cerkve Jezusa Kristusa – na edinost, svetost, katolištvo in apostolstvo – samo z veseljem. Že v starem veku je opozorilo na štiri bistvene značilnosti služilo kot dobrodošel argument v številnih sporih med posameznimi krščanskimi skupnostmi. Manjšim krščanskim skupnostim je bilo tedaj pogosto zelo težko doseči, da bi drugi imeli posluš za njihove potrebe. V 16. stoletju je prišlo do zelo živahne razprave o vsebinsko-teološkem jedu štirih bistvenih lastnosti Cerkve, na katere se lahko navezujejo današnji ekumenski pogovori. Pripravljenost za to, da bi skupaj poiskali svetopisemski pomen starega in častitljivega opisa bistva Cerkve, je danes v vseh krščanskih cerkvah velika. Pri ekumenskih srečanjih ni prevladujoča želja ta, da bi odkrili pomanjkljivosti drugih cerkva, ampak gre za to, da si prizadevamo za skupno prenovno ene Cerkve. To, kar smo, moramo še postati: ena, sveta, katoliška in apostolska Cerkev.

Pri natančni opredelitvi tega, kaj je mišljeno z 'edinostjo' Cerkve, ne gre za lahko nalogo. Živo pred očmi je najprej to, kako mnogovrstno je cerkveno življenje. Starost članov skupnosti, njihova pričakovanja in interesi, jeziki in geste pri bogoslužjih, različni poklici krščenih, moč vere, poznavanje osnov vere, etične vrednote in življenjska vprašanja so vse stvari, ki se v veliki različnosti združijo na krajih, na katerih kristjani poslušajo Božjo besedo, na katerih obhajajo Božja dejanja in

na katerih izražajo svojo pripravljenost za služenje ljudem.

Zasluga ekumenskega gibanja pa je, da je pri svojem intenzivnem iskanju pravilnega razumevanja krščanske edinosti spoznalo, da z edinstvo nista mišljena 'enovitost' in 'uniformiranost' pri izražanju vere. Različnost namreč skriva veliko bogastvo: jezik, pesmi in gibi pri bogoslužju so lahko različni. Obstaja več enako upravičenih besednih oblik, s katerimi se lahko izraža ena krščanska vera. Ta različnost oblik krščanskega življenja je torej legitimna, dokler v njej spoznavamo kulturno-specifične, od položaja odvisne in aktualne podobe bistva ene Cerkve. Se pa Cerkev ne sme razpustiti v nepovezano različnost. Katere podobe edinosti ne smemo opustiti?

Svetopisemski spisi pričajo o tem, da je edinstvo Cerkve Božji dar. Zgolj prizadevanja ljudi ne morejo izsiliti edinosti Cerkve. En Božji Duh povzroča cerkveno edinstvo: "V enem Duhu smo bili namreč mi vsi krščeni v eno telo, naj bomo Judje ali Grki, sužnji ali svobodni, in vsi smo pili enega Duha" (1 Kor 12,13; prim. Gal 3,28). Različno obdarjeni ljudje v krščanski skupnosti bi morali svoje moči uporabiti v službi oznanjevanja enega evangelija: "Različni so duhovni darovi, Duh pa je isti. Različne so službe, Gospod pa je isti. Različna so dela, isti pa je Bog, ki dela vse v vseh" (1 Kor 12,4-6). Delež pri trinitarnem Božjem bistvu, ki nam ga daje Bog, je torej razlog za edinstvo Cerkve.

Cerkve je sveta zato, ker jo je sveti Bog izbral za sveto in posebno službo. Pisec Prvega Petrovega pisma tako v Božjem smislu pravi: "Vi pa ste izvoljeni rod, kraljevo duhovništvo, svet narod, ljudstvo za Božjo last, da bi oznanjali odlike tistega, ki vas je poklical iz teme v svojo čudovito luč" (1 Pt 2,9). 'Svetost' pa ni preprosto nasprotje 'grešnosti'. V svetopisemskih besedilih so kot sveti poimenovani tisti ljudje, ki jim Bog dopusti, da imajo delež pri spoznanju globoke drugačnosti njegovega bitja, pri spoznanju Božje ljubezni v odnosu do grešnikov, njegovega usmiljenja do šibkih,

njegove zvestobe do tistih, ki prelomijo zavezo. Svete Bog pokliče zato, da postanejo žive priče, vidna znamenja njegove edinstvene in posebne ljubezni do stvarstva.

Bog je za svoje sveto ljudstvo izvolil Izrael (2 Mz 19,6; Iz 62,12). Javno oznanjevanje Božje zgodovine z Izraelom pa naj bi vsem bitjem razkrila sveto Božje ime: "Svoje sveto ime bom dal spoznati sredi svojega ljudstva Izraela. /.../ Tedaj bodo narodi spoznali, da sem jaz Gospod, Sveti v Izraelu" (Ezk 39,7). Izraelove izvolitve torej ne smemo imeti za neko neutemeljeno favoriziranje. Poklicani za Boga vršijo službo. Naložena jim je dolžnost, da so prva slutnja svetega Božjega bitja s tem, ko v odnosu do sovražnikov in nasprotnikov, vse do zadnjega ostajajo ljubeznivi tako kot Bog sam.

V ekumenskih pogovorih so se različne krščanske veroizpovedi lahko sporazumele, da izpovedovanje svetosti Cerkve, ki jo povzroča Božji Duh, ni v nasprotju s nenehno potrebo po stalni prenovi Cerkve. "Vsaka prenova Cerkve bistveno obstoji v tem, da Cerkev pomnoži zvestobo svoji poklicanosti. /.../ Kristus kliče Cerkev na poti njenega romanja k tistemu stalnemu prenavljanju, katerega Cerkev, kolikor je človeška in zemeljska ustanova, vedno potrebuje" (E 6). Drugi vatikanski koncil torej je zelo poudaril, da mora Cerkev vedno hoditi po poti pokore in prenove, da bi tako lahko ostala zvesta svoji izvoljenosti. Poklicanost svete Cerkve je, da je znamenje posebne Božje ljubezni do vseh njegovih bitij.

Številni kristjani pojem 'katoliška' razumejo kot oznako ene od krščanskih veroizpovedi. Da bi preprečili ta nesporazum, je navada, da v ekumenskih pogovorih govorimo o Rimskokatoliški cerkvi, ko govorimo o tistem delu kristjanov, ki so na poseben način povezani z rimskim škofom. Predvsem pravoslavnim cerkvam se zdi pomembno to, da se jim pripisuje "katolištvo", zato si tega imena, ki Cerkvi daje vzvišenost in dostojanstvo, ne sme lastiti samo Rimskokatoliška cerkev. 'Katolištvo' (iz grščine: 'kat-holos' – vse obsegajoč, za vse in z vsemi) Cerkve se namreč odraža v tem, da Bog

želi, da je navzoča v vseh krajih sveta, da bi tako izpolnila svoje poslanstvo oznanjevanja evangelija po vsem svetu. Stalno navzoča sporna točka med krščanskimi veroizpovedmi pa je vprašanje, ali je primeren prevod besede 'katholos' z besedo 'krščanski', ki jo zaradi obzirnosti do čutenja vernikov uporabljajo evangeličanske verske skupnosti. Veliko ekumensko spodbujenih kristjanov namreč obžaluje, da zaradi te pojmovne težave evangeličani in rimokatoličani ne izpovedujejo dobesedno iste nicejsko-carigrajske vere niti iste apostolske vere. Pri evangeličanskem liturgičnem bogoslužju, pri katerem je v navadi, da govorijo o 'krščanski' Cerkvi, tako ne pride do izraza univerzalno oznanjevalno poslanstvo Cerkve. Izjava pa je poleg tega še tautološka. Ali obstaja še kakšna druga Cerkev poleg krščanske?

Razlog za to, da je Cerkev poslana po vsem svetu, je v Božji želji po odrešenju vseh. Ta univerzalna želja po odrešenju pa je teološko utemeljena v stvarjenju. Stvarnik sam namreč skrbi, da vse, kar obstaja, lahko najde pot do svoje izpolnitve. Prva poglavja Svetega pisma prikazujejo Boga kot bitje, ki je vse začel dobro in je potem prišel do bridkega spoznanja, da so nezaupanje, strah in nevoščljivost ljudi potisnili v greh. Bog kljub svojemu notranjemu spraševanju, če ne bi bilo bolje, da bi človeštvo uničil (1 Mz 6,5–7), vztraja pri tem, da bo svoja ustvarjena bitja ohranil pri življenju. Tudi izvolitev Izraela ne nasprotuje tej univerzalni, splošni in katoliški božji naklonjenosti do vseh ustvarjenih bitij. V Abrahamu, ki je bil izvoljen kot prvi, naj bi bili blagoslovljeni vsi zemeljski rodovi. Po njegovem delovanju med Izraelci pa naj bi za Božje ime izvedel celotni svet (1 Mz 12,2–3).

Po krščanskem prepričanju se je Božje ime zanesljivo razodelo v Jezusovem življenju in v njegovi smrti. Jezus torej kljub vsem izkušnjam sovraštva, ki jih je doživel, ostaja povezan z ljudmi, ki jih ljubi. Ta njegova ljubezen pa se ne izniči niti takrat, ko ima pred očmi svojo grenko smrt. Božja obuditev Jezusa od mrtvih potrjuje Jezusovo oznanjevanje:

Bog je res nekdo, ki ljubi grešnike. Božje usmiljenje je neizmerno. Božja dobrotla ne postavlja nobenih predpogojev. Mi vsi lahko živimo v Božjem Duhu. Obstaja upanje za celotno stvarstvo: vsi bi morali biti prepeljeni iz smrtne sence v božjo luč. Cerkev sliši Božji klic v svojem poslanstvu, v oznanjevanju evangelija vsemu svetu.

Apostolsko obdobje je čas začetka krščanske vere. Z oznako, da je Cerkev 'apostolska', veroizpoved izraža, da svetopisemsko izpričan začetek Cerkve ostaja zanjo v vseh časih učinkovit vzor, ki je postal trajno navzoč. Vse krščanske cerkve si torej prizadevajo za to, da bi ohranile pričevanje apostolov. Krščanska verska skupnost se namreč sklicuje na verodostojnost teh prič, teh velikonočnih prič.

Nova zaveza pozna različne načine uporabe pojma 'apostol'. Obstajajo ožji in širši pomeni tega pojma. Pavel ima za apostole vse tiste, ki so srečali vstalega Kristusa. Tudi on je apostol, čeprav Jezusa v času njegovega življenja ni poznal. V najširšem pomenu besede pa so apostoli tudi ženske in moški, ki jih je Pavel poslal, da bi na licu mesta s svojimi milostnimi darovi, s svojimi karizmami pomagali pri gradnji skupnosti. Evangelist Luka apostole enači z dvanajsterimi Jezusovimi učenci. S tem poudari tesno povezanost med Jezusovim delovanjem pred njegovo smrtjo in s službo oznanjevanja v povelikonočni, apostolski skupnosti verujočih. Vsem oblikam novozaveznega apostolstva pa je skupno bivanje, zaznamovano s služenjem: apostoli so poslanci, poslani k ljudem z namenom, da bi jim oznanili Božji evangelij.

V rimskokatoliškem izročilu je pomembna teološka misel, da so škofje s svojo službo oznanjevanja pravega evangelija nasledniki apostolov. Zgodnje izročilo o potovanjih posameznih apostolov v takrat poznanim svetu je bilo pomembno za nastanek te ideje. Na ta način se krajevno cerkvena oz. regionalna dimenzija Cerkve kaže v tesni povezavi z njeno personalno ustanovitvijo. Vera velikonočnih prič je izvir krščanske vere. Ohranjanje te vere pa je Bog zaupal apostolski Cerkvi.

Marija iz Magdale, kraja v bližini Genezareškega jezera v Jezusovi domovini, je že od starega veka imenovana 'apostolinja apostolov'. Ta oznaka se navezuje na pripoved o tem, kako se je Mariji Magdaleni prikazal vstali Jezus, o čemer poroča Janezov evangelij. Jezus Kristus je namreč Marijo Magdaleno poslal k apostolom, da bi pred njimi pričala o njegovem novem življenju (Jn 20,17). Cerkev je apostolska v izpovedovanju velikonočne vere. Svetel dan življenja pričakuje tiste, ki so še v temni noči smrti.

4. PRVI REFORMATORJI – NA POJMOVNEM PODROČJU PREDVSEM FILIP MELANCHTHON – SO VZTRAJALI PRI TEM, DA SO ŽELELI ENO IN KATOLIŠKO CERKEV PRENOVITI NA POTI SPREOBURNJENJA K ENEMU EVANGELIJU.

Filipu Melanchthonu je bilo dosti do tega, da bi reformirano Cerkev označil za katoliško, Rimskokatoliško cerkev pa za nekatoliško. Po Melanchthonu je namreč 'katoliška' Cerkev tista, ki svoje življenje oblikuje skladno s Svetim pismom. S tem je katoliški tisti, ki je izviren, ki ustreza začetku, posredovanemu izvoru. Melanchthon je zato leta 1539 v svojem spisu z naslovom "Die fürnemisten Unterscheid zwischen reiner christlichen Lere des Evangelii und der abgöttischen papistischen Lere" (Odlična razlika med čistim krščanskim naukom evangelija in brezbožnim papeškim naukom) navedel številne razloge – našteje jih šestdeset – ki dokazujejo, da rimska Cerkev ni katoliška. Kot primere za to navaja: klicanje svetnikov v prošnjah, dolžnost klerikov, da izrečejo meniške obljube, pomen romanja, pa tudi nauk o eshatološkem poboljšanju, ki so ga prej imenovali vice. V Rimskokatoliški cerkvi vse to obstaja še danes: priporočanje svetnikom z molitvami, celibat, romanja, spomin rajnih pri evharistiji. Temeljni ugovor proti katolištvu rimske Cerkve pa se po Melanchthonu nahaja v nauku o opravičenju, v razumevanju zakramentov in v nauku o službah. Melanchthon je prepričan, da je 'katolištvo' znamenje visoke kakovosti, da je

dragocen znak kakovosti. Bil je prepričan, da je in da bo ostal katoličan.

Danes želja po oznanjevanju evangelija Jezusa Kristusa nedvomno povezuje Rimskokatoliško cerkev z željo, ki jo je Martin Luter zastopal v svojem času. Mednarodna komisija za dialog med Svetovno luteransko zvezo in Rimskokatoliško cerkvijo je leta 1983 predstavila skupno priznanje življenjskega dela Martina Lutra, ki so jo naslovili: "Martin Luter – priča evangelija".⁸ Z Martinom Lutrom je namreč prišlo do tega, da se je kot središče evangelija postavilo sporočilo sprejemanja, pritrditve in stalne Božje želje po odnosu do nas grešnikov. Ta premik se je v dobi reformacije zgodil s pomočjo recepcije pavlinskega oznanila o opravičenju. Danes s hvaležnostjo gledamo na dar, ki ga je Martin Luter pripravil celotnemu krščanstvu s tem, da se je osredotočil na osrednje sporočilo krščanskega evangelija.

5. Z RIMSKOKATOLIŠKEGA STALIŠČA KATOLIŠKA CERKEV NI IDENTIČNA Z INSTITUCIONALNO PODOBO RIMSKOKATOLIŠKE CERKVE.

Iz obilice tega, kar je 2. vatikanski koncil povedal glede vprašanja katolištva Cerkve v edinosti in raznolikosti, se mi zdi ena misel še posebej pomembna. Rimskokatoliška cerkev se zaveda razlike med 'katoliškim' in 'rimokatoliškim'. 2. vatikanski koncil je ta uvid oblikoval na naslednji način: "Čeprav je Bog Katoliško cerkev obogatil z vso razodeto resnico in z vsemi sredstvi milosti, vendar njeni udje ne živijo z vso gorečnostjo, kakršna bi se spodobila. Zato se obraz Cerkve pred očmi bratov, ki so ločeni od nas, in pred očmi vsega sveta manj sveti in ovirana je rast Božjega kraljestva. Vsi katoličani si morajo torej prizadevati za krščansko popolnost in se vsak dan po svojem položaju truditi, da bi se Cerkev, noseč na svojem telesu Jezusovo ponižnost in njegovo umiranje, od dneva do dneva očiščevala in prenavljala, dokler je ne bi Kristus sam sebi napravil slavno, brez madeža

ali gube. /.../ Toda razcepljenost kristjanov Cerkev ovira, da ne more uresničiti v polnosti njej lastnega katolištva v tistih sinovih, ki so ji sicer po krstu prideljeni, vendar pa so ločeni od polnega občestva z njo. Še več. Zato Cerkev v stvarnosti življenja še težje izraža popolno vesoljnost (katolištvo)" (E 4). To pomeni: Na eksistencialni ravni je Rimskokatoliški cerkvi ob vsakem času in ob vsaki na novo oblikovani podobi njene edinosti, svetosti, apostolstva in katolištva dodeljeno, da je priča ljubeznivega podarjanja življenja kot bogaboječi pravični vseh časov in krajev. Z romarskim značajem Cerkve je povezan stalni in napredujoči proces notranje prenovе, ki ima za cilj, da "bodo vsak dan popolneje razodevali resnično katolištvo in apostolstvo Cerkve" (E 4). Katolištvo torej

ni stanje, ki obstaja, ampak je stanje, ki naj bi obstajalo in ki se ga meri glede na to, kako živimo evangelij.

Rimokatoliški teolog Hermann J. Pottmeyer je v osemdesetih letih 20. stoletja opozoril na ekumenski pomen napornega prizadevanja, ki sta ga gojila Yves Congar in Karl Rahner, ki sta pokazala na pravo Cerkev tudi 'via empirica'. Njegova sklepna misel se glasi: "Če je prav, da k Cerkvi kot znamenju Božjega kraljestva ne spada samo simboličnost njene institucije, ampak tudi življenjsko pričevanje njenih članov, potem dokaz resničnosti Cerkve ne more ignorirati njene prakse."⁹

2. vatikanski koncil je spodbudil razlikovanje med popolnostjo cerkvenih strukturnih elementov v Rimokatoliški cerkvi

Španska dvorana v Pragi

ter nezadostno in pomanjkljivo sedanjostjo oznanjevanja Jezusa Kristusa v konkretni cerkveni podobi. Cerkev je hkrati znamenje popolnosti in znamenje nezadostnosti. Zato je Rimskokatoliška cerkev 'samo' Božji zakrament. Cerkev je namreč znamenje navzočnosti Božjega Duha v strukturi Cerkve, ki je vedno tudi grešna in se mora zato stalno prenavljati (prim. C 8). Zato gre pri Rimskokatoliški cerkvi, kot priznava 2. vatikanski koncil, za 'defectus ecclesiae', gre za pomanjkljivost z ozirom na njeno polno katolištvo, in to bo veljalo vse do takrat, dokler Rimskokatoliška cerkev ne bo živela tako, kot bi morala. Poleg tega koncil s hvaležnostjo spoznava tudi, da ljudje živijo v skladu z evangelijem tudi izven Rimskokatoliške cerkve, in sicer tudi takrat, ko je ogroženo njihovo življenje, ko jim grozi mučeništvo.

6. MODEL "EDINOSTI V SPRAVLJENI RAZLIČNOSTI" TERJA, DA LOČIMO MED PODROČJEM LEGITIMNE PLURALNOSTI IN POTREBNE SOGLASNOSTI.

Rimskokatoliška cerkev se danes zaveda meja svojega katolištva. To velja predvsem na področju eksistencialnega pričevanja v krščanskem življenju, zato je opozarjanje na ekumenizem mučencev za Jezusa Kristusa z ekleziološkega stališča zelo pomembno. Obenem pa ji je težko pri soglašanju z modelom edinosti v spravljeni različnosti. Zakaj je temu tako?

Zasluga ekumenskega gibanja je, da je pri svojem intenzivnem in dejavnem iskanju pravičnega razumevanja krščanske edinosti spoznalo, da z edinostjo ni mišljena enotnost v smislu uniformiranosti pri izražanju vere. Raznolikost skriva veliko bogastvo: jeziki, pesmi in kretnje se pri bogoslužju lahko razlikujejo. Obstaja več enakopravnih besed, s katerimi se lahko izraža ena krščanska vera. Raznolikost oblik cerkvenega življenja je legitimna, dokler to prepoznavamo kot neko kulturno specifično, aktualno ponazoritev ene Cerkve, ki je odvisna od situacije. To željo ima tudi Rimskokatoliška cerkev.

7. Z RIMSKOKATOLIŠKEGA VIDIKA SI JE POTREBNO PRIZADEVATI ZA "VIDNO EDINOST" KATOLIŠKE CERKVE V PROSTORU IN ČASU.

Cerkev je lahko izkustvena – vidna – dejavna samo v skupnosti ljudi, ki se srečajo v prostoru, v kraju, v katerem živijo. Če bi Cerkev ostala samo 'nevidna', če bi obstajala samo v duhovnem smislu, če je ne bi mogli nikoli telesno izkusiti in če ne bi bila konkretna, potem bi bila neučinkovita. Tam, kjer Cerkev živi, ljudje iščejo tolažbo, nasvet in oporo v trenutkih, ko je njihovo časovno bivanje na robu prepada. V preglednih življenjskih prostorih, ki jih ljudje doživljajo v svojem vsakdanu, tudi po mojem mnenju ne more biti podoba Katoliške cerkve, ki jo iščemo, to, da je vedno več variant krščanskega življenja in da ni nobenega srečanja na enem kraju in k eni skupnosti, ki bi pripovedovala, iskala ter spraševala, in da ni nobenega skupnega spominjanja velikih Božjih del.

V Rimskokatoliški cerkvi se v zadnjem času ponovno daje več pozornosti pomenu skupnosti za versko življenje posameznih ljudi. Spričo vedno manjšega števila ljudi, ki se čutijo poklicane za duhovniško službo, se za Rimskokatoliško cerkev postavlja nujno vprašanje, kakšna je še lahko oddaljenost od kraja, kjer lahko ljudje obhajajo evharistijo. "Pustite cerkev v vasi," je zahteva, ki je ne postavljajo samo starejši ljudje, ki so manj mobilni. Očitno je še veliko ljudi, ki imajo visoka pričakovanja glede krščanske verske navzočnosti blizu kraja njihovega domovanja. V posebnih primerih, kot so krst, poroka in pogreb, je to povsem očitno. Pri tem se zdi, da je za ljudi vedno manj pomembno, kateri krščanski veroizpovedi pripadajo osebe, ki vodijo te obrede. Glede na moja opažanja je za številne ljudi, ki imajo komaj kakšen odnos do Cerkve, pomembno, da je oseba, ki deluje v imenu Jezusa Kristusa, v specifični, občutljivi življenjski situaciji, pripravljena poslušati, da je odprta željam družine in da se zdi verodostojna.

8. PRI ISKANJU EDINOSTI CERKVE (CERKVA) GRE ZA VERODOSTOJNOST CELOTNEGA PRIČEVANJA ZA JEZUSA KRISTUSA.

Pri iskanju primerne modela edinosti je z vidika 2. vatikanskega koncila odločilno, da ne bi zgrešili bistva gibanja, ki je skupno pričevanje za Jezusa Kristusa.

Če bi se vse krščanske veroizpovedi usmerile v središče, ki jih povezuje, če bi vse skupnosti to pot k središču oblikovale kot pot lastnega spreobrnjenja, potem bi se zgodovinsko nastale verske družine zbližale, saj bi vse iskale Jezusa Kristusa. Katolištvo v tem primeru pomeni, da v celoto prinašamo tiste sadove, ki so zrasli v senzibilnosti ob pogledu na spremenjene zgodovinske kontekste. Posebnosti posameznih veroizpovedi so pogosto posledica zgodovinsko pogojenih okoliščin. Skupaj pa smo mnenja, da svetopisemska navodila niso časovno pogojena, tako kot so to na primerljiv način pričevanja iz cerkvenega izročila.

Bodisi odprto vprašanje po primernem cilju ekumenskega gibanja bodisi iskanje primernih metod ekumenizma spadata med mlajša vprašanja. Od svojega začetka pa je to gibanje na poti z nakazanimi vprašanji. Močnejše kot pred tem je v evropskem konceptu ekumenizma navzoče tudi zavedanje, kako se razlikuje situacija veroizpovedi po svetu. Nobena posamezna osebnost v svetovnem ekumenizmu namreč ne more zaznavati vsega, kar se dogaja z ekumenskim predznakom. Zato gre za veliko skušnjavo, da bi spričo pogosto različnih interesov in različnih oblik delovanja v svetovnem krščanstvu v različnih družbenih resničnostih pri iskanju vidne edinosti Cerkve prišli do tega, da bi si prenehali prizadevati za ta cilj.

Številne teologinje in teologi, ki so še vedno pripadniki ekumenskega gibanja, se ne odločajo za enega od alternativnih modelov razumevanja edinosti in razklanosti Cerkve

(cerkva). Kdor tekom dneva izpostavi sporne teme s področja ekleziologije ali etike, lahko kljub temu zvečer skupaj z drugimi krščenimi ljudmi slavi in obhaja Jezusa Kristusa. Socialno-karitativna angažiranost povezuje kristjane današnjega časa, ki ga na poseben način zaposlujejo vprašanja migracij in terorizma. V medreligioznem kontekstu pa je pomembno, da skupaj utemeljimo, zakaj opredelitev za Jezusa Kristusa predstavlja univerzalno perspektivo upanja.

Prevedel: Gregor Lavrinec

1. Članek je bil objavljen v zborniku: Uwe Swarat in Thomas Söding, ur., *Heillos Gespalten? Segenreich Erneuert? 500 Jahre Reformation in der Vielfalt ökumenischer Perspektiven. Quaestiones disputatae 277*. Herder: Freiburg 2016, 77-92.
2. Prim. Konferenca evropskih Cerkva / Svet evropskih škofovskih konferenc, *Charta Oecumenica. Leitlinien für die wachsende Zusammenarbeit unter den Kirchen in Europa*, Genf: Sankt Gallen 2001. Besedilo *Charta Oecumenica* je objavljeno tudi v: Viorel Ionita in Sarah Numico, ur., *Charta Oecumenica. Ein Text, ein Prozess und eine Vision der Kirchen in Europa*, Genf: Sankt Gallen 2003. V tej knjigi so tudi številna pojasnila tako o zgodovini nastajanja Charte kot tudi o zgodnji fazi njenega sprejemanja.
3. Prim. Irene Dingel, "Religionsgespräche. IV. Altgläubig – protestantisch und innerprotestantisch", v: *Theologische Realenzyklopädie* 28 (1997) 654–681 (Lit).
4. Prim. Harding Meyer in dr., ur., *Katholische Anerkennung des Augsburgischen Bekenntnisses? Ein Vorstoß zur Einheit zwischen katholischer und lutherischer Kirche*, Frankfurt a. M. 1977; Erwin Iserloh, ur., *Confessio Augustana und Confutatio. Der Augsburger Reichstag 1530 und die Einheit der Kirche*, Münster 1980.
5. Prim. Thomas Bremer in Maria Wernsmann, ur., *Ökumene – überdacht. Reflexionen und Realitäten im Umbruch*, Freiburg 2014.
6. ChOe (s.Anm. 1) 4. del: "Gemeinsam handeln".
7. Prim. Jutta Koslowski, *Die Einheit der Kirche in der ökumenischen Diskussion. Zielvorstellungen kirchlicher Einheit im katholisch-evangelischen Dialog*, Münster 2008.
8. Prim. "Martin Luther – Zeuge Jesu Christi. Wort der Gemeinsamen Römisch-katholischen / Evangelisch-lutherischen Kommission anlässlich des 500. Geburtstages Martin Luther", 1983, v: Harding Meyer in dr., ur., *Dokumente wachsender Übereinstimmung*, 2. zv., Frankfurt 1992, 444–451.
9. Hermann J. Pottmeyer, "Die Frage nach der wahren Kirche", v: Walter Kern in dr., ur., *Handbuch der Fundamentaltheologie*, 3. zv.: *Traktat Kirche*, Freiburg 1986, 212–241, tu 240.